

ยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย  
ในสมัยรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร\*

Strategies for Political Struggles of the People's Alliance for Democracy  
during Thaksin's Government

ปณิธาน พิชาลัย\*\*

Panitan Pichalai

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมเอกสารข้อมูลชั้นต้น และสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษา ได้แก่ การศึกษาถึงยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ว่าเป็นอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ใช้ประเด็นทางการเมืองในการสื่อความหมายให้มวลชนเชื่อว่า “รัฐบาลทักษิณกำลังทำลาย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกำลังปกป้องสถาบันอยู่” ซึ่งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ต่อยอดความเชื่อนี้โดยการผลิตสัญลักษณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ออกมาไม่ว่าจะเป็นคำขวัญ เพลง เสื้อ ฯลฯ ผ่านสื่อต่างๆ ในเครือข่ายการจัดการ มาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อโค่นล้มรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ในปี พ.ศ.2549

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การต่อสู้ทางการเมือง, กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

Abstract

This research, applying qualitative methodology in collecting primary data, has major objectives, is to examine strategies for political struggles of the People's Alliance for Democracy (PAD) under the period of Taksin Shinawatra's government. The study finds that the PAD has been using political issues as communication means in order to convince the public to agree that “the government is annihilating three dominant institutions: Nation, Religion, and Monarchy, and that the PAD is functioning themselves protecting these institutions. To be more understanding, the PAD has inculcated this idea by producing many political symbols including with mottos, songs, shirts, etc. These political symbols have been broadcasted repeatedly in various media which belong to overthrow Taksin Shinawatra's government.

\* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร” หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

\*\* นิสิต หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; E-mail: pao\_panitan@hotmail.com

**Key Word:** Strategies, Political Struggles, People's Alliance for Democracy

## บทนำ

นับตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิ (สมเกียรติ วันทะนะ, 2533: 25) มาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญนำโดย “คณะราษฎร” (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2553: 296-304) ซึ่งประกอบไปด้วยข้าราชการทหารและพลเรือนเป็นต้นมา (ลิขิต ธีรเวคิน, 2550: 139) การต่อสู้ทางการเมืองก็มีความอย่างต่อเนื่องในการเมืองไทย

การต่อสู้ทางการเมืองในช่วงระยะแรกภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองส่วนใหญ่จะเป็นการต่อสู้ทางการเมืองภายในหมู่ชนชั้นนำด้วยกันเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มข้าราชการมากกว่าที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วม

เหตุการณ์ต่อสู้ทางการเมืองระหว่างชนชั้นนำภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่สำคัญมีอยู่หลายเหตุการณ์ อาทิเช่น เหตุการณ์กบฏบวรเดช การรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2490 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2500 เป็นต้น

การต่อสู้ทางการเมืองที่ประชาชนจำนวนมากได้เข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านรัฐบาลนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมาที่เห็นได้ชัดเหตุการณ์แรกก็คือเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ซึ่งนิสิตนักศึกษา ร่วมกับประชาชนจำนวนมากออกมาต่อต้านรัฐบาล จอมพล ถนอม กิตติขจร จนนำไปสู่การถูกโค่นล้มของรัฐบาลของ จอมพล ถนอม กิตติขจร หลังจากครองอำนาจทางการเมืองเป็นเวลานาน

ภายหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลา พ.ศ.2516 เป็นต้นมา ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งขบวนการนิสิตนักศึกษาได้มีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองอย่างมาก อาทิเช่น ผู้นำนักศึกษาบางส่วนเข้าร่วมประสานงานกับนักการเมืองฝ่ายก้าวหน้าร่วมกันก่อตั้งพรรคการเมืองแนวสังคมนิยมขึ้นเพื่อต่อสู้ทางการเมืองในสภา ส่วนนอกสภา ขบวนการนักศึกษาก็ได้ร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองกับขบวนการกรรมกรและชาวนา เป็นต้น (สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, 2534: 140-147)

อย่างไรก็ตามพลังของขบวนการนิสิตศึกษาก็เพียงพอได้แค่เพียงสามปีหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ก็ถูกปราบปรามลงเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ในข้อกล่าวหาที่ว่านิสิตนักศึกษาเป็นคอมมิวนิสต์กำลังทำลายล้างสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่ (ปวิญ อึ้งภากรณ์, 2551: 58)

ภายหลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 เป็นต้นมา การต่อสู้ทางการเมืองในการเมืองไทยก็วกกลับไปสู่วัฏจักรเดิม กล่าวคือ การต่อสู้ทางการเมืองเป็นเพียงการต่อสู้ภายในกลุ่มชนชั้นนำผ่านการทำการรัฐประหารเท่านั้น (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2535: 20)

การต่อสู้ทางการเมืองที่ประชาชนจำนวนมากได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นจำนวนมากเหมือนกับเหตุการณ์ 14 ตุลา ได้กลับมาอีกครั้งหนึ่งในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างวันที่ 4-24 พฤษภาคม พ.ศ.2535 หรือที่เรียกกันว่า เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ (รุ่งมณี เมฆโสภณ, 2537: 453)

เหตุการณ์พฤษภาทมิฬซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนจำนวนมากได้รวมตัวเพื่อขับไล่รัฐบาล พลเอก สุจินดา คราประยูร ซึ่งการต่อสู้ทางการเมืองในครั้งนี้บุคคลที่เข้าร่วมชุมนุมประท้วงโดยส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง ที่เป็นผู้มีทั้งมือถือและรถเก๋งเข้าร่วมชุมนุม ทำให้ผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วงในครั้งนี้ถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า มือรถเก๋ง หรือมือบมือถือ

การต่อสู้ทางการเมืองระหว่างรัฐบาล พลเอก สุจินดา คราประยูร กับชนชั้นกลางมาถึงจุดยุติในวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ.2535 หลังจากที่ พลเอก สุจินดา ตัดสินใจลาออกจากการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 19 ของประเทศไทยภายหลังจากดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้เพียง 48 วัน (รุ่งมณี เมฆโสภณ, 2537: 463-464)

หลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬเป็นต้นมา การต่อสู้ทางการเมืองที่ประชาชนจำนวนมากได้เข้ามามีส่วนรวมในการต่อสู้ทางการเมืองกับรัฐบาลได้เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งในสมัยรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร นำโดยกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นองค์กรแนวร่วมอย่างหลวมๆ ที่ได้ถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 หลังการชุมนุมใหญ่ต่อต้านรัฐบาลทักษิณครั้งแรกที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ณ ลานพระบรมรูปทรงม้าเป็นเวลาเพียงสี่วัน โดยมีแกนนำคนสำคัญของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยทั้งหมด 5 คนได้แก่ 1) สนิธ ลิ้มทองกุล มหาเศรษฐีผู้ก่อตั้งและผู้นำตลอดกาลของเครือข่ายหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ 2) พลตรี จำลอง ศรีเมือง อดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้นำการลุกฮือโค่นล้มรัฐบาลทหารเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 หัวหน้าฝ่ายขวาของสำนักสันติอโศก 3) พิภพ ธงไชย นักเคลื่อนไหวอาวุโสองค์กรพัฒนาเอกชนและนักปฏิรูปการศึกษา 4) สมศักดิ์ โกศลยสาส์น ผู้นำแรงงานรัฐวิสาหกิจที่มีประสบการณ์ยาวนาน 5) สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ อาจารย์ที่ปรึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และที่ปรึกษาสมัชชาคนจน รวมไปถึงผู้มีผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมืองอีก 2 คน (แต่ไม่ได้เป็นแกนนำ) ได้แก่ คำณูน สิทธิสมาน บรรณาธิการคอลัมน์สินคสนิทของ สนิธ ลิ้มทองกุล และ สุริยะใส กตะศิลา เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) ผู้ประสานงานกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (เกษียร เตชะพีระ, 2550: 13-14) โดยมีเป้าหมายการต่อสู้ทางการเมืองร่วมกันที่สำคัญก็คือ การกดดันให้นายก ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งขาดความชอบธรรมทางการเมืองลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรี (กนกวรรณ พงศ์วิไลทรัพย์, 2551: 2-3)

การต่อสู้ทางการเมืองเพื่อกดดันให้รัฐบาลทักษิณลาออกจากรัฐมนตรีของกุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้นน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยนอกจากจะเป็นการต่อสู้ที่มีประชาชนเข้ามาร่วมการต่อสู้ทางการเมืองอย่างหลากหลาย (เขมา สมใจ, 2551: 16)

การต่อสู้ทางการเมืองในครั้งนี้ยังแตกต่างไปจากการต่อสู้ทางการเมืองที่ประชาชนจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อสู้กับรัฐบาลในอดีตอย่างเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬตรงที่เหตุการณ์นี้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่ประชาชนออกมาขับไล่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง อีกทั้งยังเป็นรัฐบาลที่ได้รับคะแนนเสียงการเลือกตั้งประชาชนอย่างถล่มทลายถึง 2 สมัย กล่าวคือได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 จำนวน 248 ที่นั่งและการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548 จำนวน 377 ที่นั่ง (นันทนา นันทวโรภาส, 2549: 51) ซึ่งแตกต่างไปจากการต่อสู้ทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในอดีตที่เป็นการออกมาขับไล่รัฐบาลเผด็จการที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งทั้งรัฐบาล จอมพล ถนอม กิตติขจร และรัฐบาล พลเอก สุจินดา คราประยูร รวมไปถึงการต่อสู้ทางการเมืองในครั้งนี้ยังได้ใช้ “สื่อ” มาเป็นเครื่องมือที่สำคัญเครื่องมือหนึ่งในการต่อสู้ทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ทั้งนั้นส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจาก นาย สนิธ ลิ้มทองกุล แกนนำคนสำคัญคนหนึ่งของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีช่องทางสื่อสารแทบทุกชนิดอยู่ในมือ เหมือนดังที่เคยมีคนขนานนาม สนิธ ลิ้มทองกุล ไว้ว่า “เจ้าพ่อสื่อแห่งเอเชีย” (เกษียร เตชะพีระ, 2550: 13-14) การศึกษาการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาลทักษิณ ช่วงปี พ.ศ.2549 จึงมีความสำคัญและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตามการต่อสู้ทางการเมืองถึงแม้ว่าจะมีแตกต่างไปจากการต่อสู้ในรูปแบบอื่นๆตรงที่ปัจจัยชี้ขาดชัยชนะในการต่อสู้ทางการเมืองนั้นอยู่ที่ “ความเชื่อถือศรัทธาทางการเมืองของประชาชนว่าจะมีต่อฝ่ายไหน” จนนำไปสู่การให้การสนับสนุนและสร้างความชอบธรรมทางการเมืองแก่ฝ่ายนั้น (พิทยา ว่องกุล, 2551: 4) แต่การต่อสู้ทางการเมืองก็คล้ายคลึงกับการต่อสู้แบบอื่นๆ ในลักษณะที่ว่าจำเป็นต้องมีแผนที่ใช้ในการต่อสู้ หรือที่เรียกว่า “ยุทธศาสตร์” (สมพงษ์ ชูมาก, 2519: 52) อย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

งานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงยุทธศาสตร์ ในการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ว่าได้ทำเช่นไรจึงสามารถทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม

พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและได้เข้าร่วมชุมนุมขับไล่รัฐบาลทักษิณกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2549 เป็นจำนวนมหาศาล นับแสนคน และถือได้ว่าเป็นการชุมนุมครั้งใหญ่ที่สุดหลังจากเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ 2535 เป็นต้นมาจนทำให้รัฐบาลทักษิณซึ่งสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยขาดความชอบธรรมทางการเมืองไม่สามารถดำรงตำแหน่งได้แม้จะชนะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548 อย่างเด็ดขาดก็ตาม (สุริยะใส กตะศิลา, 2552: 80)

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อ วงการศึกษารัฐศาสตร์ไทยเนื่องจาก งานวิจัยชิ้นนี้นอกจากจะเป็นการศึกษากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในแง่มุมที่แตกต่างไปจากเดิมแล้วนั้น ยังสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยต่อยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของขบวนการต่อสู้ภาคประชาชนที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต หรือแม้แต่การประยุกต์ใช้กับยุทธศาสตร์ การหาเสียงเลือกตั้งของผู้ที่อยากดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อที่จะระดมประชาชนให้มาสนับสนุนตนเอง เหมือนกับที่กลุ่มพันธมิตรสามารถระดมประชาชนจำนวนมหาศาลให้มาสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มตนในการต่อสู้ทางการเมืองกับ รัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร

### วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร

### วิธีการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการวิจัยแบ่งออกเป็นสองขั้นตอนใหญ่ๆ ได้แก่

#### 1. ศึกษาเอกสารเบื้องต้นต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.1 เอกสารทางวิชาการ เช่น หนังสือ หรือ งานวิจัย โดยเฉพาะหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร รายวัน/รายเดือน/รายสัปดาห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสือในเครือของสำนักพิมพ์ผู้จัดการ

1.2 เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อถกเถียงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในแง่มุมต่างๆ

1.3 อินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เว็บไซต์ [www.manager.co.th](http://www.manager.co.th) ในช่วงที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีการเคลื่อนไหวชุมนุมใหญ่ในช่วงสมัยรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

1.4 ซิตีที่บันทึกคำปราศรัยของแกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรุ่นที่หนึ่ง หรือ เหตุการณ์การเคลื่อนไหวที่สำคัญๆ ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในช่วงที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีการเคลื่อนไหวชุมนุมใหญ่ในช่วงสมัย รัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

2. การสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่มีความสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาลทักษิณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแกนนำของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรุ่นที่หนึ่ง

## ผลการวิจัย

### ยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ยุทธศาสตร์หลัก: การใช้สื่อผลิตสร้างประเด็นทางการเมืองเพื่อใช้โจมตีและทำลายความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ใช้สื่อมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตสร้างประเด็นทางการเมืองเพื่อใช้โจมตีรัฐบาล พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร โดยสื่อที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยใช้นั้นมีอยู่หลากหลายอาทิ เช่น ได้แก่

1. สื่อโทรทัศน์ สื่อโทรทัศน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอเอสทีวี เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเนื่องจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ใช้ในการถ่ายทอดสดในการชุมนุมตลอดทั้งยี่สิบสี่ชั่วโมง ทำให้ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรับรู้ประเด็นทางการเมืองที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยต้องการจะสื่อโดยตลอด (สุวิชา เพียรราษฎร์, 2551: 80-85)

2. เว็บไซต์ เว็บไซต์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (manager.co.th.) ที่ในช่วงระหว่างการขับไล่รัฐบาล พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีผู้เข้าชมในฐานะเว็บไซต์สูงสุดสองปีติดต่อกันในปี พ.ศ.2548-2549 (ชาญชัย ชัยสุขโกศล, 2552: 149) ทำให้ข้อมูลในการโจมตีรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นไปในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

3. วิทยุ วิทยุโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คลื่นวิทยุ 97.75 MHZ (คลื่นยามเฝ้าแผ่นดิน) ซึ่งได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดสดการชุมนุมตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง และได้ทำการเชื่อมต่อสัญญาณไปยังวิทยุชุมชนทั่วประเทศ (กนกวรรณ พงศ์วิไลทรัพย์, 2551: 59-62) ทำให้พื้นที่ที่ไม่มีสื่ออย่างโทรทัศน์หรืออินเทอร์เน็ตเข้าถึงก็สามารถรับรู้การเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้โดยตลอด

4. หนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้นำมาใช้โจมตีรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร นับตั้งแต่การจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ (กนกวรรณ พงศ์วิไลทรัพย์, 2551: 59-62) เป็นต้น

สื่อต่างๆ เหล่านี้เองที่ได้เป็นเครื่องมือสำคัญที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยใช้ในการผลิตสร้างประเด็นทางการเมืองต่างๆ เพื่อใช้โจมตีและทำลายความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล ทักษิณ ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับชาติ อาทิ เช่น การขายหุ้นบริษัทชิน คอร์ปอเรชั่นให้กองทุนเทมาเส็กโดยไม่เสียภาษี, การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (ศิริชัย ไม้งาม, 2555), การสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษสุวรรณภูมิมหานคร (พิภพ ธงไชย, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2555) เป็นต้น

ประเด็นเกี่ยวกับศาสนา อาทิเช่น การออกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับใหม่ หรือ การประกาศแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก หรือ ประเด็นเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ อาทิเช่น เรื่องปัญญาฟันแลนด์, เว็บไซต์มนุษยดอทคอม, หนังสือ The King never smiles, เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อต้องการสื่อให้ประชาชนและสังคมโดยทั่วไปเกิดความเชื่อที่ว่า “รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร กำลังทำลาย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกำลังปกป้องสถาบันอยู่”

ยุทธศาสตร์รอง: การใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองมาสนับสนุนประเด็นทางการเมือง

นอกจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจะใช้สื่อมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตสร้างประเด็นทางการเมืองให้เกิดความเชื่อที่ว่า “รัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร กำลังทำลาย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกำลังปกป้องสถาบันอยู่” แล้วนั้น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยยังได้ผลิตสร้างสัญลักษณ์ทางการเมืองต่างๆ เพื่อมาสนับสนุนสิ่งที่ประเด็นทางการเมืองต้องการจะสื่อให้เชื่อ

สัญลักษณ์คือสิ่งที่ใช้แทนความคิด ความเชื่อที่เป็นนามธรรม (abstract notion) เพื่อให้เกิดการรับรู้ และเข้าใจในความหมายร่วมกันของสิ่งที่สัญลักษณ์ต้องการจะสื่อ ซึ่งโดยปกติทั่วไปแล้วความหมายที่สัญลักษณ์สื่อออกมาจะมีลักษณะสัมพันธ์กับอารมณ์ ความรู้สึก จิตใจ ความเชื่อ สัญลักษณ์จึงถูกมองได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อให้เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่สัญลักษณ์ได้สร้างความเชื่อให้เกิดขึ้นในระดับที่รุนแรงกว่าความเชื่อปกติหรือที่เรียกกันว่า ความเชื่อฝังหัว (Myth) ในจิตใจของผู้ที่รับรู้สัญลักษณ์แล้ว ก็สามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมหรือการกระทำตามมาในทิศทางที่ผู้ใช้สัญลักษณ์ต้องการได้ ซึ่งรูปแบบของสัญลักษณ์โดยทั่วไปนั้นจะแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบหลักๆ ได้แก่ 1) สัญลักษณ์เชิงภาษา (Lexical) 2) สัญลักษณ์เชิงรูปลักษณ์หรือรูปภาพ (Pictorial) 3) สัญลักษณ์เชิงเหตุผล (Logico-Mathematical) 4) สัญลักษณ์ในเชิงพิธีกรรมหรือพฤติกรรม (Social-Gestural) 5) สัญลักษณ์ในเชิงศิลปดนตรี (Musical) เป็นต้น (Cassier, 1946: 174-184 )

สัญลักษณ์เมื่อนำมาใช้ในทางการเมืองนั้นเรียกว่า “สัญลักษณ์ทางการเมือง” ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสัญลักษณ์ทางการเมืองเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ผู้นำทางการเมืองใช้เพื่อสร้างความเชื่อทางการเมืองให้เกิดขึ้นไปยังทิศทางที่ผู้นำต้องการจนนำไปสู่การสนับสนุนการปกครองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองตามที่ต้องการ (มานิตย์ นวลละออง, 2532: 7-8)

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้มีการผลิตสร้างสัญลักษณ์ทางการเมืองอย่างกว้างขวางเพื่อมาสนับสนุนในสิ่งที่ประเด็นทางการเมืองต้องการสื่อให้เชื่อ (สุริยะใส กตะศิลา, 2555) อาทิเช่น การผลิตเพลงอย่างไอ้หน้าเหลี่ยมเพื่อชี้ให้เห็นถึงการทุจริตคอร์รัปชันของเครือข่ายรัฐบาล ทักษิณ (สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์, 2555) การจัดแสดงจี้กู่ชาติเพื่อโจมตีการบริหารงานของรัฐบาล การให้บุคคลทางสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างหลวงตามหาบัวออกมาเทศน์ถึงความเลวร้ายของรัฐบาลทักษิณ การเลือกใส่เสื้อเหลืองซึ่งเป็นสีประจำพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (คำณูณ สิทธิสมาน, 2555) ผูกผ้าพันคอสีฟ้า (จำลอง ศรีเมือง, 2555) เพื่อสื่อความหมายว่ากลุ่มพันธมิตรกำลังออกมาปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ (จำลอง ศรีเมือง, 2555) เป็นต้น

การที่กลุ่มพันธมิตรได้ใช้สื่อมาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลิตสร้างความเชื่อที่ว่า “รัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร กำลังทำลาย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกำลังปกป้องสถาบันอยู่” และได้ใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองมาตอกย้ำและสนับสนุนความเชื่อนี้เอง ได้ทำประชาชนและสังคมไทยจำนวนมากเกิด ความเชื่อว่า “รัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร กำลังทำลาย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกำลังปกป้องสถาบันอยู่” เป็นความจริง (พงษ์ศักดิ์ ใจเทียมศักดิ์, 2555; นุสรา วรวิทย์, 2555; เกษมสุข สุมมา, 2555) จนนำไปสู่การเข้าร่วมชุมนุมเพื่อขับไล่รัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร กับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในปี พ.ศ.2549 และได้กลายมาเป็นยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่มีต่อรัฐบาล พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ในที่สุด

### อภิปรายผลการวิจัย

การต่อสู้ทางการเมืองนั้นไม่ต่างอะไรไปจากการต่อสู้รูปแบบอื่นๆ ที่จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมี “ยุทธศาสตร์” หรือแผนการในการต่อสู้ การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรเพื่อประชาธิปไตยก็ได้มียุทธศาสตร์ในการต่อสู้ทางการเมืองเช่นเดียวกัน โดยยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้นได้ใช้สื่อต่างๆ ในเครือข่ายทีวีผู้จัดการ ของ นายสนธิ ลิ้มทองกุล หนึ่งในแกนนำคนสำคัญของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตสร้างประเด็นทางการเมืองต่างๆ เพื่อสื่อให้ประชาชนและสังคมโดยทั่วไปเกิดความเชื่อที่ว่า “รัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร กำลังทำลาย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกำลังปกป้องสถาบันอยู่” กล่าวคือต้องการให้ประชาชนและสังคมโดยทั่วไปเกิดความเชื่อว่ารัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร กำลังทำลายสถาบันชาติโดยการทุจริตคอร์รัปชันและยินยอมให้ต่างชาติเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนกับ

ผลประโยชน์ส่วนตนของครอบครัวและพวกพ้อง กำลังทำลายสถาบันศาสนาโดยทำให้พุทธศาสนาเกิดความแตกแยกอย่างไม่เคยมีมาก่อนเพียงเพื่อหวังให้เป็นฐานอำนาจทางการเมืองพรรคไทยรักไทยในขณะนั้น กำลังทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อเปลี่ยนระบบการปกครองประเทศเป็นสาธารณรัฐเพื่อให้ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีและเป็นหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ของประชาชนชาวไทยทุกคนที่ต้องมาร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อปกป้องสถาบันจากการถูกทำลายโดยรัฐบาลชุดนี้ รวมไปถึงกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยยังได้ใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองต่างๆ มาสนับสนุนความเชื่อนั้นๆ จนทำให้ประชาชนและสังคมกลุ่มหนึ่งเกิดความเชื่อในสิ่งที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยต้องการจะสื่อเป็นความจริง และได้เข้ามาร่วมเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาล พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร กับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จนนำไปสู่การทำลายความชอบธรรมทางการเมืองและโค่นล้มรัฐบาล พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในที่สุด

### ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเฉพาะการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในช่วงปี พ.ศ.2549 เท่านั้น ไม่ได้ศึกษาถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงอื่นๆ อาทิเช่น ช่วงปี พ.ศ.2551 หรือ พ.ศ.2554 ซึ่งอาจทำให้มองไม่เห็นภาพรวมการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ทั้งหมด
2. งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาเฉพาะการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาถึงขบวนการต่อสู้ทางการเมืองอื่นที่มีความสำคัญ อาทิเช่น ขบวนการต่อสู้ของคนเสื้อแดง หรือกลุ่มคนที่ออกมาสนับสนุน พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในปี พ.ศ.2549 ซึ่งอาจทำให้มองไม่เห็นภาพรวมของขบวนการต่อสู้ทางการเมืองไทยได้ทั้งหมด

### เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ พงศ์วิไลทรัพย์. 2551. ยุทธวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษมสุข สุขเมา. 2555. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2555.
- เกษียร เตชะพีระ. 2553. ขบวนการล้มเจ้า. กรุงเทพมหานคร: กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เอเอสทีวีผู้จัดการรายวันเอเอสทีวีผู้จัดการ.
- \_\_\_\_\_. 2550. จากระบอบทักษิณสู่รัฐประหาร 19 กันยายน 2549: วิฤติประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ 14 ตุลา.
- \_\_\_\_\_. 2553. สงครามระหว่างสี: ก่อนถึงจุดไม่อาจหวนกลับ. กรุงเทพมหานคร: โอเพน บুক.
- คำณูน สิริธิตมาน. 2555. แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรุ่นที่หนึ่ง. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2555.
- จำลอง ศรีเมือง. 2555. แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรุ่นที่หนึ่ง. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2555.
- ชาญชัย ชัยสุขโกศล. 2552. เทคโนโลยีกับการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง : ศึกษากรณีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2535. ข้อมูลพื้นฐานกึ่งศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร: สมาคม สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- เทิดภูมิ ใจดี. 2555. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2555.

- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. 2553. การปฏิวัติสยาม พ.ศ.2475. กรุงเทพมหานคร: ฟาเดียวกัน.
- นุสรรา วรวิทยาการ. 2555. รองประธานชมรมพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจังหวัดปทุมธานี. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2555.
- นันทนา นันทโรภา. 2548. การสื่อสารทางการเมือง: กรณีศึกษาการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไปของพรรคไทยรักไทย. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปวย อึ้งภากรณ์. 2551. ความรุนแรงและรัฐประหาร 6 ตุลา 2519. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ผู้จัดการฉบับพิเศษ. 2535. บันทึก “ภาพ-คำพูด-เหตุการณ์” ประวัติศาสตร์ พฤษภาคมทมิฬ. กรุงเทพมหานคร: ผู้จัดการ.
- พงศ์ศักดิ์ ใจเทียมศักดิ์. 4 พฤศจิกายน 2555. ประธานชมรมพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจังหวัดปทุมธานี. สัมภาษณ์ พิทยา ว่องกุล. 2551. ยุทธศาสตร์ประชาชน. กรุงเทพมหานคร: ชุมศิลป์ธรรมดา.
- พิภพ ธงไชย. 2555. แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรุ่นที่หนึ่ง. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2555.
- มานิตย์ นวลละออ. 2532. สัญลักษณ์ทางการเมืองในการเมืองไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีการใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ.2481-2487). วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งมณี เมฆโสภณ. 2537. ประชาธิปไตยเบื่อนเลือด เหมือนมาไกล แต่ไม่ถึงไหน. กรุงเทพมหานคร: บ้านพระอาทิตย์.
- ลิขิต ธีรเวคิน. 2550. วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพงศ์ ชูมาก. 2519. การต่อสู้ทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล.
- สมเกียรติ วันทะนะ. 2533. “รัฐสมบูรณาญาสิทธิในสยาม.” วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 17 (1): 23-39.
- สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์. 2555. แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรุ่นที่หนึ่ง. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2555.
- สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ. 2534. แผนชิงชาติไทย. กรุงเทพมหานคร: สมาพันธ์.
- \_\_\_\_\_. 2551. สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพมหานคร: พี.เพรส.
- สุริยะใส กตะศิลา. 2552. วิวัฒนาการการเมืองภาคประชาชนสู่ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- \_\_\_\_\_. 2555. ผู้ประสานงานแกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรุ่นที่หนึ่ง. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2555.
- สุวิชา เพียรราชฤทธิ์. 2551. ASTV ขบถสื่อโทรทัศน์ของไทย. กรุงเทพมหานคร: บ้านพระอาทิตย์.
- ศิริชัย ไม้งาม. 2555. สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2555.
- Cassier, Ernst. 1946. *Philosophy of Symbolic Forms*. 3 vols. New Haven: Yale University Press.